

Justisdepartementet
Lovavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

A.nr: 061

J.nr: 14

Deres ref: 201010554 ES HLB/mk

31.01.2011

Høringsuttalelse; forslag om innføring av etterforskningsplikt ved plutselig og uventet barnedød.

Landsforeningen uventet barnedød (LUB) er en landsdekkende medlemsbasert forening for foreldre som mister barn før, under eller etter fødsel. I tillegg til sorgstøtteaktivitet driver foreningen også formidlings- og forebyggingsarbeid, samt at vi er sterkt engasjert i forskning bl.a. om krybbedød.

LUB har vurdert forslaget om utvidet adgang til etterforskning når barn dør plutselig og uventet. Vi vil benytte anledningen til gi våre kommentarer og innspill til forslaget.

LUB har i lengre tid arbeidet med spørsmål omkring hvordan plutselige, uventede dødsfall blant små barn skal håndteres. Vi har blant annet vært svært engasjert i arbeidet omkring innføring av obligatorisk tilbud om dødsstedsundersøkelser. Vi har argumentert for at slike undersøkelser bør være obligatoriske, men har sett at dette vanskelig lar seg gjøre innenfor dagens lovverk, og da spesielt Grunnlovens § 102. LUB ønsker grundige undersøkelser av ethvert dødsfall blant barn som skjer plutselig og uventet. Dette fordi det er viktig å avdekke dødsårsak og hendelsesforløp. Med rett dødsårsak og god oversikt over hendelsesforløpet vil vi også få et godt grunnlag for å kunne ivareta rettssikkerheten til det døde barnet og barnets foreldre/foresatte.

Siden vi ønsker en alminneliggjøring av undersøkelser ved barnedødsfall ser vi nå positivt på forslaget om å innføre etterforskningsplikt i disse tilfellene. Ved mer tilfeldig etterforskning vil foreldre lettere kunne bli stigmatisert. Alminneliggjøring er også viktig i forhold til de etterlattes sosiale nettverk og omgivelser. Det er her viktig å huske på at de fleste dødsfall blant barn ikke skyldes straffbare forhold. Faren for folkesnakk og sladder reduseres når etterforskning i disse tilfellene er obligatorisk.

LUB har ellers følgende merknader:

Vedr. punkt 5

Departementet skriver på side 15 at forslaget vil styrke barns rettsvern. LUB vil understreke også betydningen av å styrke foreldres/foresattes rettssikkerhet. I de fleste tilfellene vil det bli slått fast at dødsfallet ikke skyldes noe straffbart. Etterforskning vil således bidra til å utelukke straffbare forhold, hvilket er av svært stor betydning for foreldrene og deres videre sorgprosess. Mange foreldre som har opplevd å miste barn

har kjent på skyldfølelse, selv om det ikke var noen objektiv grunn til det. Følgelig vil etterforskning som "frikjenner" og fritar foreldrene for skyld være svært viktig for dem og deres omgivelser.

LUB stiller seg positiv til at etterforskningsplikt foreslås å gjelde alle barn under 18 år. Dette bidrar også til å alminneliggjøre ordningen.

Vi er videre opptatt av at det stilles krav til etterforskernes kompetanse og at det gis særskilt opplæring om barnedødsfall, herunder om vanlige dødsårsaker og dødsmåter blant barn. Videre er det viktig at etterforskerne besitter gode menneskelige egenskaper siden de her møter mennesker som har opplevd et traumatisk dødsfall og som er i dyp krise og sorg. LUB vil her understreke at de fleste tilfellene vil være naturlige dødsfall (krybbedød, sykdom, m.v.) der foreldrene ikke har skyld i barnets død. Det er da viktig at etterforskningen gjennomføres på en måte som i minst mulig grad forårsaker merbelastninger for foreldre som allerede befinner seg i en svært vanskelig situasjon.

Vedr. punkt 7.2

På side 17 skriver departementet:

"Når dødsfallet ikke kan forklares ut fra barnets sykehistorie, det ikke foreligger synlige skader og dødsfallet kan forveksles med et naturlig dødsfall, kan det være vanskelig for politiet tidlig å ta stilling til om dødsfallet kan skyldes noe straffbart slik at det bør iverksettes etterforskning. Det er i disse tilfellene det er størst behov for en etterforskningsplikt, slik at det er minst mulig fare for at straffbare forhold ikke blir oppdaget, etterforsket og irettført. Men også når barn over tre år dør, er det mulighet for at skader som skyldes vold eller annen omsorgssvikt, ikke fanges opp eller blir tilskrevet ulykker i forbindelse med lek, fall eller lignende."

LUB kan ikke se at departementet har godt nok belegg for å hevde at det er størst behov for etterforskningsplikt i de tilfeller der det ikke finnes synlige skader, m.m. Dette vil i så fall innebære at man anser at det er størst behov for å etterforske krybbedødstilfellene siden dette vil være dødsfall som ikke kan forklares ut fra barnets sykehistorie og det foreligger heller ikke synlig skader. Med et slikt utgangspunkt vil foreldre som har mistet barn i krybbedød i større grad kunne bli utsatt for mer omfattende etterforskning og dermed også i større grad bli mistenkeliggjort.

Vår erfaring fra mange års samarbeid med Rettsmedisinsk institutt i Oslo, er at det ved synlige skader vel så gjerne kan være vanskelig å forklare dødsfallet og hendelsesforløpet, herunder om skader på et barn stemmer overens med den forklaring som er gitt. Vi mener derfor at det er *minst like stort behov* for å iverksette etterforskning i disse tilfellene. Av den grunn mener vi at departementet bør unngå å angi at det er størst behov for etterforskning i de tilfellene der det ikke er synlige skader og der sykehistorien ikke kan forklare dødsfallet. Formuleringen i sitatet gjengitt overfor bør følgelig endres.

Vedr. punkt 7.3 om henleggelse

LUB er opptatt av hvordan melding om henleggelse skal formidles til de etterlatte i tilfeller hvor etterforskningen ikke avdekker mistenkelig forhold. Dette er et svært

vanskelig spørsmål som det er viktig å jobbe grundig med. Først og fremst er det viktig at melding om henleggelse, så langt det lar seg gjøre, ikke bidrar til merbelastninger for de etterlatte, jf. de erfaringer man gjorde seg med henleggelsesbrev i forbindelse med krybbedødstilfeller på 80-tallet. LUB ønsker derfor nå å engasjere et utvalg medlemmer som har mistet barn i krybbedød, samt foreningens fagråd for å diskutere spørsmålet. Vi ber derfor om anledning til å delta i det videre arbeidet rundt dette spørsmålet.

Vedr. punkt 7.4 om endring i påtaleinstruks

Når det gjelder gjennomføringen av etterforskningen skriver departementet på side 15 at Riksadvokaten *kan* gi nærmere instruks om dette (vår utheving). Fra LUBs ståsted er vi opptatt av at etterforskningen utføres tilnærmet likt uavhengig av hvilket politidistrikt dødsfallet skjedde i. Lik tilnærming i selve etterforskningen bidrar også til alminneliggjøring av ordningen. Derfor vil vi be om at Riksadvokaten ikke bare *kan* men *skal* gi en slik instruks.

Vi foreslår følgende endring i påtaleinstruksen (med uthevet skrift):

”Når et barn under 18 år dør plutselig og uventet skal politiet foreta etterforskning selv om det ikke er grunn til mistanke om straffbart forhold. Riksadvokaten gir nærmere retningslinjer om gjennomføringen og om begrensninger i plikten.”

Vedr. punkt 8

I møte med rammede foreldre er gode kommunikative evner svært viktige. Ordene man bruker har stor betydning for hvordan man opplever seg ivaretatt og om man føler seg mistenkeliggjort eller ikke. Eksempelvis kan bruk av begrepet ”avhør” oppleves negativt av mange. Vi oppfordrer til at man i den grad det er mulig bruker begrepet ”samtale” (se første avsnitt s. 19). Videre vil vi anta at det i de fleste tilfeller vil være best om denne samtalen finner sted hjemme eller på sykehuset og at man ikke kalles inn til politikammer eller lensmannskontor. Det kan riktignok være tilfeller der foreldre kan oppleve det som svært vanskelig å være hjemme dersom dette også er dødsstedet. Vi anbefaler derfor at foreldrene blir spurt om hvor samtalen ønskes gjennomført.

Avslutningsvis vil vi tillegge at det er svært viktig at det etter noe tid foretas en grundig evaluering av om etterforskningsplikten fungerer etter hensikten og hvordan forholdet mellom politiets etterforskningsplikt kan ses i forhold til dødsstedsundersøkelsene som skal gjennomføres i regi av helsetjenesten. I en slik evaluering vil vi be om at også foreldre/foresatte som har erfart etterforskning blir hørt. LUB bidrar gjerne i forbindelse med en slik evaluering.

Med vennlig hilsen

Landsforeningen uventet barnedød

Trond Mathiesen
Generalsekretær

Trine Giving Kalstad
Fagsjef